

Εἰς τὴν ἐν Παρίσιος ἐκδοδομένην «Nouvelle Revue» κατεχωρήθησαν περιοδικῶς μελέται περὶ τῶν κοινωνιῶν πόλεων πρωτεύουσάν τῆς Εὐρώπης ὑπὸ συγγραφῆς κρυπτομένου ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Comte Paul Vassili. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν ἐνεποίησε ζωηρὰν αἰσθησιν διὰ τὴν πιστὴν τῶν γινόμενων παρατηρήσεων καὶ περιγραφῶν παντός ὅ,τι ζῆλον λόγου ἔχει καὶ ἰδιάζον ἢ περιγραφομένη κοινωνία. Μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν ἰδίῳ τόμῳ: ἐξεδόθησαν «Ἡ κοινωνία τοῦ Βερολίνου», «Ἡ κοινωνία τῆς Βιέννης», «Ἡ κοινωνία τοῦ Λονδίνου», «Ἡ κοινωνία τῆς Μαδρίτης», νῦν δὲ ἐξακολουθεῖ καταχωριζομένη ἐν τῇ «Nouvelle Revue» «Ἡ κοινωνία τῆς Πετρούπολεως». Ἐκ τῆς «κοινωνίας τοῦ Λονδίνου» θὰ παρίσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» κεφάλαιά τινά, καταδεικνύοντα πιστὴν εἰκόνα τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας, τῆς τοσοῦτον παραδόξου καὶ ἰδιοτρόπου ἀρχόμεθα δὲ σήμερον ἀπὸ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Γλάδστον, μὲθ' ἣν θέλωμεν παραθέσει τὰς τῶν ἄλλων ἐξεχόντων πολιτικῶν προσώπων, εἰς ἂ σήμερον, ὡς ἐκ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων τῆς Ἀγγλίας, εἰσὶν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ κόσμου.

Σ. τ. Δ.

ΓΛΑΔΣΤΩΝ

Ἴνα κρίνη τις καλῶς τὸν Γλάδστονα, ὃν οἱ φανατικοὶ τῶν ὀπαδῶν του ἐπωνόμασαν *μέγαν πρεσβύτερον* (the great old man), αἱ δὲ ἐργατικαὶ τάξεις ἀποκαλοῦσιν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον *Γουλιέλμον τοῦ Λαοῦ* (the people's William), ὀφείλει νὰ μὴ σπουδάσῃ τὴν τόσον ἐπιφανῆ, τόσον ἰσχυράν, τόσον ἰδιοφυᾶ αὐτὴν ἀτομικότητα μόνον ἐν ταῖς ἀλληλοδιαδόχοις αὐτῆς φάσεσι καὶ ἐν τῇ ἐκάστοτε ἐναλλαγῇ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν· ἀπαραίτητον εἶνε νὰ συμπληρώσῃ τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ κρίνων καὶ τὸν ἄλλοτε ἀντίπαλόν του λόρδον Βήκονσφιλδ.

Ἀδύνατον εἶνε νὰ καλῆσῃ τις περὶ τοῦ ἐνὸς χωρὶς ν' ἀναφέρῃ τὸν ἄλλον ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἀταγωνισμός, ἡ διεξαχθεῖσα πάλῃ ἀποδίδεται κοινῶς εἰς κομματικὴν ἀντιζηλίαν ἄλλ' ἢ ἀπόκρυφος ἀφορμὴ ἔγκειται εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτῆρος τῶν δύο ἀνδρῶν, τόσον ἀνομοίωιν σωματικῶς καὶ ἠθικῶς, ὥστε ἀναγκάως καὶ μοιραίως ὄφειλον νὰ τραπῶσιν ἐκάτερος εἰς ἀντίθετον δρόμον.

Ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ, λεπτοφυῆς, ὑψηλός, ἀριστοκρατικὸν ἔχων τὸ ἦθος, φέρων ἓνα βόστρυχον κυρτὸν κομματοειδῆ ἐπὶ τοῦ μετώπου, εἶχε τὸ βλέμμα ἐσθεσμένον ἐκ τῆς χαυνώσεως καὶ τῆς ὀνειροπολήσεως· τὸ στόμα του ἦτο ἐπωδύνως συνεσπασμένον ἐκ τῶν ἐπιπόνων ἀγῶνων καὶ τῶν ἰπογοητεύσεων· ἡ ἀσθενικὴ του ὄψις ἐνέφαινε ἀνθρώπον, οὗ ἡ φλογερὰ δραστηριότης κατεδάμασε τὴν σωματικὴν δύναμιν. Ὁ Γλάδστον ἀπειναντίας ἔχει χαρακτηριστικὰ ζωηρά, μέτωπον ἀγέρωχον καὶ κυριαρχικόν, βλέμμα ἐπιβάλλον, βάδισμα εὐσταθές, παραδόξως ὅμως ὁ χαρακτήρ του ὁ ὑποκείμενος εἰς ἀκρατήτους ὁρμάς, δὲν ἔχει τὴν τόλμην τοῦ ἀντιπάλου του. Τὸν πτοεῖ ἡ ἰδία αὐτοῦ ἰδιοσυγγρασία καὶ προσεπάθησε πάντοτε νὰ τὴν μετριάσῃ. Τὸ κατώρθωσεν ἐκλαμβάνων τὸν ἐδωσιασμὸν ὡς φρόνησιν καὶ τὸν πουριτανισμὸν ὡς ἀρετὴν. Ἡ γνώμη του εἶνε μετριοπαθής, τὰ σχέδιά του ἔμφρονα. Ὡς ἐκ τῆς πείρας του εἶνε

πρακτικὸς καὶ χρήσιμος καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα· ἀλλὰ δὲν ἔχει ὁρμάς μεγαλοφυεῖς, οὔτε ἰδίαν πρωτοτυπίαν, οὔτε τὸ χάρισμα τῆς ἀγγίνου προορατικότητος. Ἀκολουθεῖ τὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων· βλέπει τὸ γεγονός σχηματιζόμενον ὡς σοφὸς παρατηρῶν τὴν βλάβησιν σπέρματός τινος ὅπως τὸ κατατάξῃ. Συνελόντι εἰπεῖν οὐδὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ δημιουργικόν. Δὲν διευθύνει τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ τὴν ὑφίσταται ὅπως τὸ κοινὸν πλῆθος· διὸ ἡ ἰδία αὐτῆ λογικὴ τοῦ χαρακτῆρός του τὸν κάμνη νὰ συμμορφοῦται μὲ τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἔθνους. Εἶνε ἀληθῆς καιροσκόπος. Περὶ αὐτοῦ ἐλέχθη ὅτι εἶνε μίγμα τι Κρόμβελ καὶ Γαμβέττα.

Ὁ Γλάδστον δὲν εἶνε ὡς ὁ λόρδος Σαλισβουρὸ ὁ ἀπόστολος ἰδέας ἀκλονήτου καὶ ἔριστικῆς, οὔτε ὡς ὁ Βράϊτ ὁ συνήγορος τῆς πολιτικῆς γνωσιμαχίας, ὅσakis εὐρίσκει ν' ἀκολουθήσῃ γνώμην καλλιτέραν τῆς ἰδικῆς του. Πλὴν κατὰ βάθος καὶ ἀσυνειδήτως ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης θεωρίας τῆς γησιᾶς καιροσκοπικῆς ἐμφορεῖται. Ἀκολουθεῖ τὸν ῥοῦν μὴ παρασυρόμενος ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὁ κ. Βράϊτ, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀνθιστάμενος εἰς αὐτὸν ὡς ὁ λόρδος Σαλισβουρ. Διαπρέπει εἰς τὸ ἀποδίδειν νομοθετικὸν τύπον εἰς τὴν παραδεγμένην ὑπὸ τῆς χώρας πολιτικῆν, εἰς τὸ ταξινομεῖν πολὺπλοκα καὶ πολυειδῆ καθέκαστα πρὸς σχηματισμὸν συνόλου εὐκρινῶς καὶ ἐπιτηδεῖως συντεταγμένου καὶ εἰς τὸ ἐπιβάλλειν αὐτὸ εἰς τὸ Κοινοβούλιον δυνάμει τῆς ἀνεξάντλητου ἀναλυτικότητος καὶ πειθοῦς τῆς συζητήσεώς του. Ἄντι νὰ κυβερνᾷ τὴν χώραν διὰ τοῦ Κοινοβουλίου, κυβερνᾷ τὸ Κοινοβούλιον διὰ τῆς χώρας.

Διάνοιαν εὐρεῖν κεκτημένος, ἀπληστος πάντοτε εἰς τὸ μανθάνειν, μετ' ἀφελοῦς εἰλικρινείας ὁμολογῶν τὰ παρελθόντα αὐτοῦ σφάλματα, κηρύσσειν ἑαυτὸν ἀναρμόδιον εἰς τὰ ζητήματα, ἅτινα δὲν ἐμελέτησεν, ἀκολουθεῖ προθύμως τὰς συμβουλὰς (πολύτιμοι ἦσαν δι' αὐτὸν αἱ τοῦ Στούαρ Μίλλ), ἀποδέχεται δὲ πρὸ πάντων τὰς τοῦ κ. Βράϊτ. Ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον, διαφλέγεται πως ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε ἔνθερος ὀπαδὸς τῆς ἐλευθέρως ἐμπορίας, τῆς ἰσότητος τῶν θρησκευμάτων καὶ τῶν αἰρέσεων, τῆς ὅσον ἐνεστὶν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ψήφου. Εἶνε ὑπομονητικὸς, ἄγαν ἐπιφυλακτικὸς, ἀκάματος δὲ ἐν περιόδοις τῆς πολιτικῆς ἐξάψεως. Κατὰ τοῦτο πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὸν Γαμβέτταν. Ἡ εὐγλωτία του πλήρης ρητορικῶ οἴστρου εἶνε εὐρεία, ἰσχυρά, πικρὰ, ἀνηλεῶς μαστιζούσα τὰ σφάλματα τῶν ἀντιπάλων του. Πλὴν ὅλα ταῦτα τὰ προτερήματα ὅσα κατέχει ἐν τῇ ἀντιπολιτευσίᾳ εὐρισκόμενος, ἐξαφανίζονται παραχρῆμα ὡς ἀνέληθον εἰς τὴν ἀρχήν. Εὐθὺς ὡς νομίση ἑαυτὸν φθάσαντα καὶ αἰσθανθῆ μετὰ τὴν

νίκην τὴν ἐκ τῆς μάχης κόπωςιν, ἢ συμπεριφορά του γίνεται ἀναποφάσιτος καὶ διστακτικὴ εἰς τὰ σοβαρὰ ζητήματα. Ἡ ἄκρα γονιμότης τῆς ρητορείας του δὲν ἀποκρύπτει τὴν δέσμευσιν τῶν ιδεῶν του, οὐδ' ἡ βιαιότης αὐτῆς τὴν στάθμισιν των. Ἡ τέχνη του ὡς πρὸς τὸ περιπλέκειν ἐκνευρίζει καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ὀπαδοὺς. Ἡ ὀξύδερκειά του εἶνε διαλείπουσα, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο συγχύσεις καὶ ἀσυνέπειαι πολλαὶ παραβλάπτουσι τὰς ἀποφάσεις του. Εἰς μίαν τῶν τοιούτων δυσχερειῶν ὀφείλεται ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος. Γονιμώτατος εἰς ἐπινοήσεις καὶ ἔτοιμος πάντοτε εἰς ἀπολογία, ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν λαὸν μᾶλλον ἐκ προτιμήσεως, ἐξ ὀρμεμφύτου συμπαθείας, ἢ ἐξ εὐλόγου θαυμασμοῦ. Αἱ ἐπιτυχίαι του παρὰ τῷ λαῷ λαμβάνουσι χαρακτῆρα ἐνθουσιωδῶν διαδηλώσεων. Ἐκ τούτου δ' ὀρμώμενος παρῴσιασεν ἄλλεπαλλήλως διάφορα ἐκλογικὰ νομοσχέδια, συμφέρον ἔχων ν' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν μικρῶν ἐκλογεῶν. Τὸν ἀπεκάλεσαν ἐπαναστάτην, ἀλλὰ δὲν εἶνε. Τὸν κατηγόρησαν ἐπίσης, ἀλλ' ἀδίκως, ὡς φίλον ἐνταυτῷ τῶν Ἰησοῦιτών καὶ τῆς Διεθνούς. Ἐρρήθη μάλιστα ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ μυστηριώδης κρίκος ὁ συνενῶν τοὺς δύο τούτους ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους.

Γνωστὸν εἶνε οἷος ἐχθρὸς ἀμείλικτος τοῦ καθολικισμοῦ ὑπῆρξε πάντοτε ὁ θεολόγος οὗτος, ὁ μαθητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησίας, ὁ συνάγων καθ' ἅπαντα τὸν βίον μαρτυρίας κατὰ τῆς παπῶσύνης, μολονότι διενήργησε τὴν περιβόητον ἀποστολὴν τοῦ Ἐρριγκτῶνος εἰς Ρώμην.

Εἶνε ἀνὴρ ἐντιμος, μὴ τυφλούμενος ἐκ τοῦ κομματισμοῦ, κεκτημένος εἰλικρίνειαν ὑπ' οὐδεμιᾶς ὑστεροβούλου σκέψεως ἀναχαιτιζομένην καὶ προκαλέσασαν πολλὰκις κατ' αὐτοῦ κοινοβουλευτικὰς θεύλλας, τὸν εὐθὺν δὲ καὶ χρηστὸν αὐτοῦ βίον διεῖπον ἄλλοτε μόνον τὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματα. Ἀλλ' ἡ δημοτικότης εἰσήγαγεν εἰς τὴν ὀρθόνοιαν καὶ τὴν μεγαθυμίαν του στοιχεῖα ξένα ἀποτρέψαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ του. Ἀγέρωχος καὶ ὀξύθυμος ὢν, υπερήφανος μάλιστα, λιαν ματαιοδοξῶν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ἄξια, μετέπεσε βαθμηδὸν εἰς τὴν ἀποκλειστικότητα, ἐγένετο συστηματικὸς, μισαλλόδοξος, ἔνεκα δὲ τούτου ἡ τέως τόσον ἀγνή φιλοπατρία του πλεῖστα διέπραξε σφάλματα.

Ὡς ἐκ τοῦ ὀπωσοῦν περιορισμένου ὀρίζοντος τῶν ιδεῶν του ἦτο φύσει κατάλληλος νὰ γείνη ἀρχηγὸς κόμματος στασίμου ἢ βραδέως ρυμουλκουμένου ἐκ τῶν ρευμάτων τῆς προόδου. Θὰ ἦτο ἀπόστολος τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας, ὀπαδὸς ἐνθερμος τῆς πολιτικῆς τῆς φειδοῦς, τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ὁ ἀπαράμιλλος αὐτὸς κερδοσκοπός, Σκῶτος ὅμως καὶ κατ' ἀκολουθίαν περιορισμένος ἔχων ιδέας καὶ σκοποὺς εἰς τὰ οἰκο-

νομικὰ ζητήματα, δὲν ἦτο κατὰ τὴν γνώμη μου ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος, ὃν οἱ φιλελεύθεροὶ ὄφειλον νὰ ἐκλέξουσιν διὰ νὰ τῷ ἐμπιστευθῶσι τὰς σοβαρὰς τοῦ προγράμματος αὐτῶν ἐπαγγελίας.

Οἱ ἀντίπαλοί του τῷ ἀμφισβητοῦσι τὴν ιδιότητα τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός. Διατείνονται ὅτι ἡ διανοητικὴ αὐτοῦ ἄξια ὡς πολυμαθοῦς καὶ φιλοσόφου ὑπερέβαλλε τὴν κυβερνητικὴν αὐτοῦ ἰκανότητα, ὅτι μετέρχεται πολιτικὴν θεωρητικὴν, ἐνῶ ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ μετέρχεται πολιτικὴν πρακτικὴν· ὅτι τὰς ἐπιτυχίας του ὀφείλει εἰς τὴν εὐγλωττίαν του, εἰς τὴν περὶ τοὺς κοινοβουλευτικὸς ἀγῶνας ἐπιτηδειότητά του καὶ εἰς τὴν συμπαθητικὴν ἀπὸ τοῦ βήματος συμπεριφορὰν του. Ὁ κ. Γλάδστον κέκτηται ὄντως τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ προτέρημα, ὥστε φαίνεται ἔχων δίκαιον πάντοτε ὁσάκις ὀμιλεῖ, καὶ ὅταν ἀκόμη διατελῇ ἐν τῇ πλάνῃ ἐπὶ ἐδάφους ὀλισθηροτάτου. Εἰς τοὺς κρίσιμους ἀγῶνας ὅτε διακυβεύεται τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον ἢ τὸ τοῦ κόμματός του, γινώσκει νὰ συμπυκνῶσι τὰ ἐπιχειρήματά του, ἅτινα συνήθως ἀναπτύσσει ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ νὰ συμπύσση τὴν ἀγορευσίν του. Ἀλλ' ὅταν πρόκηται ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπευθείας ἀπάντησιν, ὀλίγοι γινώσκουσιν ὅσον αὐτὸς ν' ἀποπλανῶνται ἐπιδειξίως καὶ ν' ἀπομακρύνωνται τοῦ θέματος. Πλὴν μὲ ὀλιγώτερα τεχνάσματα, μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιτηδειότητα καὶ ρητορικὴν ἰκανότητα, θ' ἀπέφευγε τὰ πλεῖστα τῶν σφαλμάτων του. Ἡ περὶ τὸ ἐκφράζεσθαι εὐκολία εἶνε δι' αὐτὸν πλεονέκτημα ἐπικίνδυνον, ἡ γλωσσά του εἶνε ὑψηλὴ, μεγαλοπρεπὴς, ἐκτός εἰς τινὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, ἀόριστος, ἄνευ ἀκριβολογίας· περιέχει ἐν αὐτῇ ἀντικατοπτρισμὸν πλανῶντα καὶ αὐτὸν τὸν ρήτορα, ὅπως καὶ τοὺς ἀκροατάς του. Ἐφωράθη ἐνίοτε ἀποπλανώμενος εἰς παρεκβάσεις τοσοῦτον ξένας πρὸς τὸ θέμα ὅπερ ἐπραγματεύετο, ὥστε καταπλαγεῖς καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος κατέφυγεν ἀμέσως εἰς ἐπιχειρήματα προφανῶς ἀντιφάσκοντα πρὸς τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ δοξασίας. Ἀρκεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἢ ἐπιζητεῖ, καὶ ὀλίγον τὸν μέλει περὶ τοῦ μέσου, δι' οὗ θ' ἀχθῆ μέχρις αὐτῆς, οὕτως ὥστε ἐνίοτε τὰ συμπεράσματά του παντελῶς ἀνατρέπουσι τὰς εἰσαγωγικὰς του προθέσεις. Διὰ τοῦτο συχνάκις ἐζημίωσεν ἀγορευῶν τὴν ὑπόθεσιν ἢς ὑπερεμάχει. Οἱ ἐχθροὶ του ἄρα καὶ οἱ φίλοι του εὐρίσκουσιν ἀφορμὰς ὅπως κρίνωσιν αὐτὸν αὐστηρῶς. Ὁ κόμης Ρῶσσελ, ὃν ἀντικατέστησεν ὡς ἀρχηγὸς τοῦ φιλελεύθερου κόμματος, κατηγορεῖ αὐτὸν ὅτι διὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του ἠμαύρωσε τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους καὶ ὅτι ἐταπεινώσε τὸν χαρακτῆρά του προδοῦς ἐνταυτῷ καὶ τὰ συμφέροντά του. Ψέγουσιν αὐτὸν ἐπίσης ὡς μὴ γινώσκοντα ἐν ἐκάστῳ ζητήματι τίνα λύσιν ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ

καὶ παριστώσιν αὐτὸν ὡς κινδυνώδη χαμαιλέοντα κόμματος, οὐ πολλὰ μέλη ἀποκηρυσσοῦσι τὴν πολιτικὴν του.

Ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ ἐξαιρέτως ἦτο ἀμειλίκτης πρὸς αὐτόν. Περιέγραφεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἐξῆς ὀρισμοῦ: « Σοριστὴς μεθυσκόμενος ἐκ τῆς περὶ τὸ λέγειν εὐροίας του, πεπροικισμένος δι' ἐγωϊστικῆς φαντασίης, γόνιμος περὶ τὸ κακοποιεῖν τοὺς ἀντιπάλους του καὶ τὸ δοξάζειν ἑαυτόν. »

Ὁ κ. Τσάμπερλαιν διατείνεται ὅτι κατ' ὄνομα μόνον εἶνε φιλελεύθερος, καὶ ὅτι ὡς πολιτικὴν ἔχει τὸν ἐγωϊσμὸν ἄνευ πνεύματός τινος διοργανώσεως. Περιέργον δὲ εἶνε ὅτι ψέγουσιν αὐτὸν ἐπὶ ἑλλείψει ἀγχινοίας, τούτέστιν ἐπὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐφ' ᾧ ὁ ἴδιος ἔψεγε τὸ γαλλικὸν ἔθνος εἰς τ' ἄρθρα ἄτινα ἐδημοσίευσεν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Τέλος ἡ αὐστηροτάτη περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του κρίσις διατυποῦται οὕτως: « Ὀφείλει τὴν θέσιν του εἰς τὴν ῥητορικὴν του τέχνην μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ἐν γένει ἰκανότητά του. Ἡ πλῆθροια τῶν λόγων του δὲν εἶνε πραγματικὴ εὐγλωττία, τὸ κυριώτατον δὲ αὐτοῦ ἐλάττωμα εἶνε ἡ ἑλλειψίς κρίσεως. »

Ἀδιαφιλονείκητος ὅμως εἶνε ἡ ἀτομικὴ ἀξία τοῦ κ. Γλάδστωνος, ἡ θαυμαστὴ αὐτοῦ περὶ τὴν ἐπιστήμην ἐπίδοσις, ἡ βαθύτης καὶ ἡ τέχνη τῶν συγγραμμάτων του, ἄτινα κατέταξαν αὐτὸν μετὰ τῶν κορυφαίων πολυμαθῶν, φιλοσόφων, λογίων καὶ δημοσιογράφων. Τὰ δοκίμια ἄτινα ἐδημοσίευσεν εἰκοσιτριετῆς ὦν μετὰ τὸ εἰς Ἰταλίαν ταξιδιὸν του ἐφείλκυσαν ἐπ' αὐτὸν τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ συμπάθειαν.

X.

[Ἐπεται τὸ τέλος.]

Η ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

(Ἡθὴ Ἀλγερινῶν)

Ὁ ὑπολοχαγὸς Φ. ἀπῆλθε πρῶϊαν τινὰ ἐκ Τζιτζελῆ καὶ ἐτράπη πρὸς τὸ ὄρος. Ἐμελλε δὲ νὰ φθάσῃ μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Κωνσταντίνην. Δύο ἰθαγενεῖς σπαχῆδες καὶ εἰς ἡμιονηλάτης ἄγων ἡμίονον, ἧτις ἔφερε τὴν σκευὴν τοῦ ἀξιωματικοῦ, συνάδευον αὐτῷ.

Εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ *Δζεμπέλ* οἱ ποιμένες, ὑπὸ τοὺς βράχους καθήμενοι, ἐκάλεσαν αὐτούς.

— Ἐ, σεῖς! ποῦ πάτε;

— Πάμε εἰς τὴν Κωνσταντίνην, ἀπήντησαν οἱ ἰθαγενεῖς ἰππεῖς.

— Νὰ μὴν περάσετε ἀπὸ τὸ Σχανάχ, γιὰτ οἱ *Οὐλέδ Ἀσκαρ* ἄρχισαν τὸ τουφέκι καὶ ἐσκότωσαν δύο καθαλάρηδες.

Ὁ ὑπολοχαγὸς ὕψωσε τοὺς ὦμους αὐτοῦ ἀμερίμως· τὴν προτεραίαν ἔτι ἀξιωματικοὶ τινες εἶχον θηρεύσει πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ οὐδὲν ση-

μεῖον ἀνταρσίαις εἶχον ἴδῃ. Ἐκαμεν ἐν σιγᾷ-ρον καὶ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του.

Ἀφίκετο ἄνευ κωλύματός τινος εἰς Σχανάχ, ἀνεπαύθη ἐπὶ δύο ὥρας, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ἐξεκίνηε συνήνητσε τὸν γέροντα Σείκην Ἀχμέτ, ὅστις ἤρχετο ἐπὶ τῆς ἡμίονου του ἐπίτηδες ὅπως τῷ εἶπη:

— Μὴν πηγαίνης πάρα πέρα!

— Φέρω ἔγγραφα κατεπείγοντα, ἀπεκρίθη ἀπλῶς ὁ νέος ἀξιωματικός, καὶ ἔχω διαταγὴν νὰ παρουσιασθῶ μεθαιῦριον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ συντάγματος. Μεθ' ὃ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ Καβύλος φυλάρχης ἔκραζε·

— Τρέχεις εἰς τὸν θάνατόν σου!

Ὁ ἥλιος ἔδυνεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, ὅτε οἱ ἰππεῖς ἀνήλθον τὴν ἀνάμη ἀτραπὸν τοῦ Φέτζ-ἔλ-Ἀρμπκ. Ἀκρα σιγὴ ἐπεκράτει πᾶσι, ἡ δὲ θύρα τοῦ σταθμοῦ ἦτο κλειστή. Ὑποκίτρινος σφαῖρα ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ ἐνός τῶν θυροφύλλων.

Ὁ ἀξιωματικός ἐνόμισεν κατ' ἀρχὰς ὅτι ἔβλεπε γύπα τινὰ, καθόσον οἱ κυνηγοὶ συνεθίζουσι νὰ καθηλώσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀλλ' οἱ ὀξυδερκέστεροι αὐτοῦ σπαχῆδες δὲν ἠπατήθησαν.

— Νὰ τοὺς πάρῃ, ὁ διάβολος! ἀνέκραξεν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν· καλὰ μᾶς εἶπεν ὁ σείκης Ἀχμέτ· τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν τὴν δουλειά τους!

Ἐφ' ὅσον δὲ προῦχώρει ὁ ὑπολοχαγὸς ἔβλεπεν εὐκρινέστερον τὸ καθυλικὸν τρόπαιον, τούτέστι τὸ ἐν χροῖ κεκαρμένον κρηνίον, τὴν συνεσπασμένην μορφήν τοῦ κρατομηθέντος, τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμούς, τὸ συνεστραμμένον στόμα, ὅπερ ἐδείκνυε λευκοὺς ὀδόντας, καὶ τὸ αἵματοβαφές μέλαν καὶ βραχὺ γένειόν του.

Ὁ μικρὸς τῶν τριῶν θύσανος ἀφ' οὗ, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Ἀράβων, ὁ ἄγγελος μέλει ν' ἀρπάσῃ τὸν πιστόν ὅπως φέρῃ αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Διωνίου, ἐχρησίμειυσε πρὸς ἀνάρτησιν τῆς κεφαλῆς.

— Ἀδέλφια, ἀνεφώνησεν ὁ ἕτερος σπαχῆς, ἀπὸ δῶ καὶ πέρα τὸ κεφάλι μας δὲν στέκει καλὰ ἔς τὸν ὦμόν μας. Ἀπὸ τώρα μοῦ φαίνεται πῶς τὸ δίκό μου κουνιέται καὶ νοιώθω ἕνα σπαθὶ νὰ ἐμπήγεται ἀνάμεσα ἔς τὸ κρέας καὶ ἔς τὰ κόκκαλά μου. Οἱ ἀναθεματισμένοι ἐσκοτώσαν ἕνα καθυλλάρη τῆς ἐξουσίας. Θὰ λυπηθοῦν τάχα τοὺς σπαχῆδες τῆς Κωνσταντίνης;

Ἐκεῖ πλησίον, παρὰ τὴν τάφρον, ἔκειντο ἐξηπλωμένα δύο σώματα κεκαλυμμένα διὰ κυανῶν βουρνούζιων· σωρὸς χόρτου εἶχε ριφθῆ εἰς τὴν θέσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐνός, τὸ δὲ συντετριμμένον κρηνίον τοῦ ἑτέρου ἐμαρτύρει διατὶ δὲν ἀνηρτήθη καὶ αὐτὸ εἰς τὴν θύραν.

— Γιὰ ἰδέτε, ἐξηκολούθησεν ὁ σπαχῆς ἀφιππεύσας καὶ ἐξετάζων τὰ πτώματα, τοὺς ἐσκότωσαν μὲ πιστόλι ἀπὸ κοντά, ὅπως θὰ σκοτώσουν καὶ μᾶς σὲ λίγο· γιὰτὶ αὐτὰ τὰ τσακάλια μᾶς